

УДК 631.164

РОЛЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

*Пилипенко К.А., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія*

К. Pilipenko «Role of the registration-analytical system in a management activity of enterprises». The role of accounting analyst (manager) in management processes. The basic qualification requirements and accounting analyst analysis of its key functions

Keywords: accounting and analysis system, management, efficiency, methodological aspects, the information analysis.

Е. Пилипенко «Роль учетно-аналитической системы в управлении деятельностью предприятий». Рассмотрена роль бухгалтера-аналитика (менеджера) в управленческом процессе предприятия. Приведены основные требования к квалификации бухгалтера-аналитика и проанализированы его главные функции.

Ключевые слова: учетно-аналитическая система, управление, эффективность, методологические аспекты, информация, анализ.

Вступ. Сучасний стан агропромислового комплексу України породжує спектр гострих соціально-економічних проблем: зменшуються обсяги виробництва і споживання продукції, знижується ефективність діяльності організаційно-правових структур. Комплекс заходів щодо фінансової санації сільськогосподарських підприємств вимагає невідкладної розробки нових і вдосконалення вже існуючих систем, методів, методик та інших прийомів управління з метою підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. Розв'язання даної проблеми ускладнюється не зовсім вдалим реформуванням статистики і бухгалтерського обліку, що призвело до погіршення інформаційного забезпечення менеджменту.

Постановка завдання. Питанням формування обліково-аналітичної системи управління на основі якісної інформації присвячено праці як вітчизняних, так і зарубіжних економістів, зокрема: І.О. Белебехи, Ф.Ф. Бутинця, Б.Й. Валуєва, О.Д. Гудзинського, В.А. Дерія, К. Друрі, Р. Вандер Віла, І.І. Каракоза, А.Н. Кашаєва, Г.Г. Кірейцева, Т.М. Ковальчук, І.Д. Лазаришиної, В.Б. Лібермана, В.Г. Лінника, В.Ф. Палія, Н.М. Погребняк, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.В. Сопка, Л.К. Сука, Л.С. Шатковської та ін. Незважаючи на значні здобутки у дослідженнях вчених, потребують поглибленої розробки теоретичні та методологічні аспекти обліково-аналітичного забезпечення керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств своєчасною та якісною інформацією.

Мета статті полягає в узагальненні ролі функцій обліку та аналізу, реалізація яких в повному обсязі дозволяє сформувати ефективну обліково-аналітичну систему управління діяльністю підприємств.

Результати. Ефективність виробництва будь-якого підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень. Ці рішення базуються на обліково-аналітичній інформації, що готується за допомогою системи обліку й обробляється методами аналізу. Дослідження сутності обліку та аналізу як функцій управління свідчать про те, що погляди вчених, зокрема І.О. Белебехи, Ф.Ф. Бутинця, Г.Г. Кірейцева, щодо місця й ролі обліку та аналізу в управлінській діяльності формуються у трьох основних напрямках: вид управлінської діяльності; основні функції менеджменту; інформаційна основа для управлінських рішень.

Відомий економіст О.Д. Гудзинський розглядає обліково-аналітичний механізм «... як систему ведення обліку і аналізу господарської діяльності, форму регулювання економічних відносин» [4]. Аналізуючи логістичну модель прийняття управлінського рішення (рис. 1), необхідно зазначити, що функція обліку в даному випадку є необхідною умовою здійснення як оперативного, так і стратегічного менеджменту.

Бухгалтерський облік акумулює узагальнюючі дані — інформацію про діяльність підприємства, її складові елементи, зміни, що відбуваються, стан взаємозв'язків і взаємовідносин підприємства з іншими суб'єктами господарювання. На думку В.Б. Лібермана: «Облік як самостійна функція управління є засобом відображення процесів планомірного розвитку як на окремих підприємствах, так і в цілому» [3]. Виходячи із вищесказаного, не можна не погодитись з думкою, що облік є основною або загальною функцією управління.

Ефективний менеджмент передбачає організацію обліку конкретного суб'єкта господарювання за такими принципами: повнота й аналітичність інформації (показники звітів не повинні потребувати аналітичних процедур); періодичність (відображає виробничий і комерційний цикли підприємства, цінність інформації визначається доцільністю і вчасністю, точність інформації при скороченні часу підготовки забезпечує графік збору, обробки і групування даних).

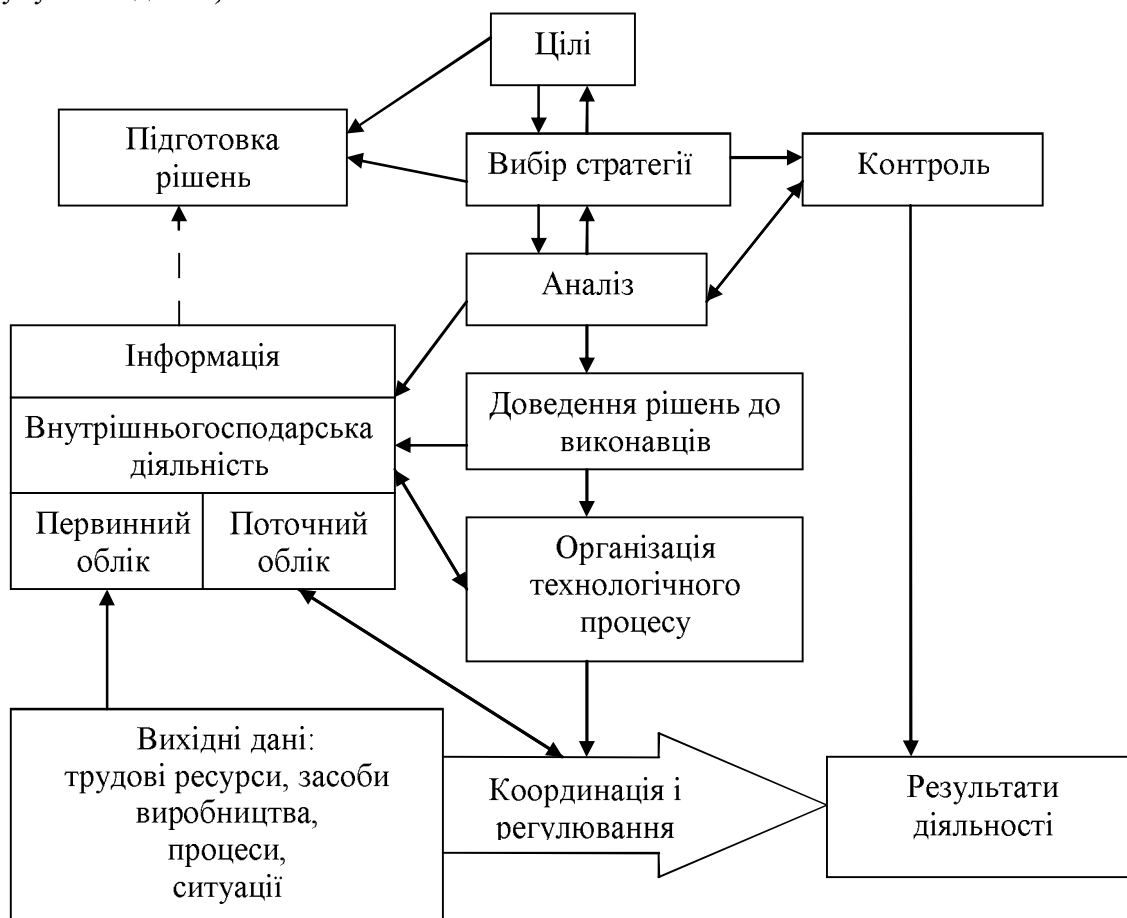

Рис. 1. Процес розробки і прийняття рішення в менеджменті [5]

Оцінка результатів діяльності структурних підрозділів і підприємства в цілому характеризуються узгодженістю (приспосованість до потреб оперативного управління), комплексному підході і взаємозв'язоків усіх видів обліку. На великих підприємствах використовується бюджетний метод управління витратами, фінансами, комерційною діяльністю, передбачає планування всіх сфер діяльності. Дотримання цих принципів є головною умовою виконання обліком своїх функцій у менеджменті.

Отже, управлінські функції через облік спрямовані на налагодження економічних взаємозв'язків між виробничими підрозділами основного, обслуговуючого, допоміжного, підсобного виробництва та функціональних служб з метою ефективного прийняття управлінських рішень.

Щодо економічного аналізу, то він відіграє ключову роль в обліково-аналітичній системі управління виробництвом. На рис. 1 показано його вплив і всебічну взаємодію з обліком, стратегічним менеджментом і контролем. Так, на думку Я.Г. Берсуцького: «економічний аналіз виступає інформаційною базою для прийняття управлінських рішень, за допомогою якого реалізуються основні функції управління: планування, облік і контроль, регулювання, організація і стимулювання». В.П. Долинський вважає, що всебічний і систематичний аналіз є необхідною умовою науково обгрунтованого керівництва, дозволяє своєчасно і правильно приймати управлінські рішення як з поточних економічних питань, так і на віддалену перспективу [1].

Підвищення ефективності використання інформаційних систем досягається шляхом наскрізної побудови і сумісності інформаційних систем, що дозволяє усунути дублювання і забезпечити багаторазове використання інформації, установити визначені інтеграційні зв'язки, підвищити ступінь використання інформації. Інформаційне забезпечення поширює інформацію для користувачів, необхідну для вирішення управлінських, науково-виробничих та інших питань, що виникають у процесі діяльності. Зміст кожної конкретної інформації визначається потребами управлінських ланок і процесів управління для прийняття обгрунтованих раціональних рішень. У зв'язку з цим інформація має відповідати таким вимогам як стислість, чіткість формулювань, своєчасність надходження, задоволення потреб конкретних споживачів, точність і вірогідність, правильний добір початкових відомостей, оптимальність систематизації і безперервність збору й обробки зведень. Глибокий і ретельний аналіз та облікові процедури і на цьому рівні системних досліджень сприяють трансформації інформаційних потоків в аналітичне забезпечення, на основі якого і створюється обліково-аналітична система.

Висновки. Облік та аналіз як основні функції управління створюють інформаційні передумови: для розвитку підприємства; для контролю і регулювання відхилень у діяльності виробничих і управлінських структур, що знижують можливість досягнення цілей і тим самим являють загрозу фінансовій стійкості та життєдіяльності підприємства.

Ефективність менеджменту залежить від якості обліково-аналітичного забезпечення, яке включає комплексне накопичення первинних даних, їх групування у певній послідовності та систематизацію з використанням способів і прийомів економічного аналізу, що в свою чергу допомагає створити умови для підготовки і прийняття обгрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Берсуцкий Я.Г., Дугинская И.А., Дугинский Б.Л. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пос. — Д.: ДИЗХП, 2000. — 181 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Управленческий учет: есть ли такой? // Проблемы развития теории бухгалтерского учета и контроля: Моногр. — Брест-Житомир: ЖГТУ, 2004. — С. 53 — 81.
3. Гарасим П.М., Давидович І.Є., Хомин П.Я. Управлінський облік на підприємствах. — Тернопіль: Економічна думка, 2001. — 270с.
4. Іванюта П.В. Управлінський облік — інструмент антикризового управління // Ринкова трансформація економіки АПК: колективна моногр. у чотирьох частинах / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. Ч. 3. Фінансово-кредитна система. — К.: ІАЕ УААН, 2002. — 331 с.
5. Савчук В.К. Аналітичний менеджмент // Развитие бухгалтерского учета и контроль в контексте европейской интеграции: Моногр. — Житомир — Краматорск: ЧП «Рута», 2005. — С. 350—353.